

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА АКАДЕМІЧНОГО ТА ЕСТРАДНОГО ВОКАЛУ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О. Б. Жильцов

2017 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ

галузь знань 0202 «Мистецтво»
напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»
професійне спрямування «Сольний спів»
освітній рівень – перший (бакалаврський)

2017 – 2018 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора
з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О.Таранник

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02130554 Начальник відділу моніторингу якості освіти
Підпис: <u>Жильцов</u> (підпис)
Дата: <u>04.09.17</u> (дата)

Робоча програма «Методика викладання сольного співу» для бакалаврів галузі знань 0202 «Мистецтво», напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво», професійного спрямування «Сольний спів» першого (бакалаврського) рівня.

Розробники: Робочу програму розроблено на основі авторської програми доктора пед. наук **Пляченко Т.М.**

Програму адаптовано відповідно до робочого навчального плану спеціальності на 2017-2018 н. р. кандидатом педагогічних наук, завідувачем кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв **Мережко Ю.В.**

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу Інституту мистецтв

Протокол від 1 вересня 2017 року № 6.

Завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу

Мережко (Ю. В. Мережко)

© Пляченко Т.М., Мережко Ю.В., 2017

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма навчальної дисципліни.....	12
VI семестр. Модуль 1 (лекційний)	12
VI семестр. Модуль 2 (практичний).....	13
VII семестр. Модуль 1 (лекційний)	14
VII семестр. Модуль 2 (практичний)	16
VIII семестр. Модуль 1 (лекційний).....	17
VIII семестр. Модуль 2 (практичний)	19
IV. Навчально-методична карта дисципліни VI семестр	20
Навчально-методична карта дисципліни VII семестр	21
Навчально-методична карта дисципліни VIII семестр.....	22
V. Завдання для самостійної роботи	24
VI Індивідуальна навчально-дослідна робота	26
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	27
VIII. Методи навчання.....	35
IX. Методичне забезпечення курсу	35
X. Рекомендована література.....	36
Основна.....	36
Додаткова	37

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчального курсу «Методика викладання сольного співу» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, вона спрямована на виховання співака-професіонала, на підвищення теоретичного, методологічного та методичного рівня знань у нього.

Програма включає: 1) обсяг вокально-теоретичних та методичних знань, які мають опанувати студенти професійного спрямування «Сольний спів» відповідно до освітньо-професійної програми ОКР «бакалавр»; 2) групи фахових компетенцій, необхідних для індивідуального вокального навчання дітей; 3) розподіл навчального матеріалу за модулями (змістовими модулями) та академічного часу для його засвоєння; 4) види та форми освітньої діяльності студентів у процесі засвоєння навчального курсу; 5) методичне забезпечення та систему оцінювання навчальних досягнень студентів з методики викладання сольного співу.

Мета курсу: теоретико-методична підготовка студентів відповідно до рівня і тенденцій розвитку сучасної вокальної педагогіки; вивчення теоретико-методологічних засад вокального виховання та навчання, осмислення практичного досвіду вокальних педагогів, співаків; ознайомлення з різноманітними формами і методами вокальної роботи з дітьми.

Завдання курсу:

- ознайомлення студентів з фаховими вимогами до викладача сольного співу та специфікою професійної діяльності педагога-вокаліста в середніх загальноосвітніх навчальних закладах;
- формування знань в галузі біофізичних механізмів співацького процесу, стійких критеріїв якості співу і співацької майстерності;
- поглиблення знань про акустичні можливості голосового апарату;
- розвиток вокального слуху;
- надання знань з основ теорії і методики формування, розвитку та охорони дитячого голосу;
- підготовка майбутніх вчителів та викладачів до самостійної вокально-педагогічної роботи;
- розширення світогляду студентів (майбутніх викладачів вокалу);
- формування у студентів умінь добирати й систематизувати вокально-технічний матеріал, навчально-методичний та концертний репертуар та навичок самостійної роботи з науково-методичною літературою.

У результаті вивчення курсу студенти мають знати:

- історичні аспекти європейської та національної вокальної педагогіки, розгляд шкіл співу, основні етапи національної школи розвитку;
- систему вокальної освіти, вимоги, які висуваються до співака та педагога;
- теоретичні основи співочого голосу, класифікацію голосів, їх діапазони і регістрову будову;

- про роботу голосового апарату у співі, деякі питання практичної роботи з учнями;

- зміст вокально-педагогічної діяльності вчителя вокалу;
- пріоритетні професійні якості та вимоги до вчителя вокалу;

вміти:

- застосовувати знання в галузі педагогічної роботи, які дозволяють правильно планувати розвиток професійних навичок і вмінь у студента;
- визначати вокальні труднощі та шляхи їх подолання;
- правильно визначати тип голосу в учня, розвивати його і послідовно виправляти певні недоліки;
- орієнтуватися і працювати зі спеціальною літературою у галузі музичного мистецтва і науки, використовувати професійні поняття і термінологію;

володіти:

- професійними методами педагогічної роботи у початковій та середній етапах професійної музичної освіти;
- знаннями у галузі педагогічного репертуару і методичної літератури;
- основними принципами виховання співака;
- теоретичними знаннями в музично-виконавській діяльності.

Протягом проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні **програмні компетентності**: загальні та фахові (спеціальні).

Загальні

Інформаційна:

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань.

Методологічна:

- здатність визначити малодосліджені аспекти у професійній галузі, які є актуальними для розвитку педагогічної науки і мистецтвознавства; розуміння методології вокальної освіти.

Самоосвітня:

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку.

Фахові

Спеціальні

Здатність (до):

- оволодіння знаннями про будову співацького апарату та функції звукоутворюючих органів, класифікації співацьких голосів та методи їх розвитку, фахові вимоги до викладача сольного співу та систему навчання у класі сольного співу, зміст навчального репертуару для різних типів співацьких голосів та методи їх засвоєння;
- аналізу здобутків європейської та національної вокальної педагогіки;
- здатність добирати й систематизувати репертуар для різних типів

- співацьких голосів;
- уміння застосовувати на практиці методи розвитку співацького голосу у процесі роботи над вправами, вокалізами, вокальними творами;
  - практичного використання засвоєних професійно профільованих знань в галузі методики вокального навчання;
  - здатність моделювати на практичних заняттях основні види діяльності викладача сольного співу.

Програмні результати навчання

- Знання теорії та методології вокальної освіти. Готовність до науково-педагогічної діяльності у загальноосвітній школі. Здатність до самостійного наукового пошуку в галузі вокальної та музичної педагогіки.
- Розуміння технології підбору вокально-педагогічного репертуару для різних типів співацьких голосів. Володіння дидактичним матеріалом з музично-теоретичних, методичних і музично-виконавських дисциплін.
- Здатність до самореалізації та розкриття особистісного творчого потенціалу, професійного лідерства та успіху, самоосвіти і самовдосконалення.

Перелік дисциплін, засвоєння яких необхідно студентам для вивчення курсу: історія музики, педагогіка, загальна та вікова психологія, сольфеджіо, постановка голосу, аналіз музичних форм, методика музичного виховання.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування творчої особистості фахівця вищої кваліфікації.

Курс	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>5 кредитів</i></p> <p>Кількість модулів: 3</p> <p>Кількість змістових модулів: 4</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): 216 годин</p> <p>На поточний навчальний рік: 180 годин</p> <p>Тижневих годин:</p> <p>VII семестр – 2 години</p> <p>VIII семестр – 3 години</p>	<p>Галузь знань <i>0202 «Мистецтво»</i></p> <p>Напря́м підготовки: <i>6.020204 «Музичне мистецтво»</i></p> <p>професійне спрямування: <i>«Сольний спів»</i></p> <p>освітньо-кваліфікаційний рівень <i>«бакалавр»</i></p>	<p>Дисципліна <i>обов'язкова</i></p> <p>Рік підготовки: <i>IV</i></p> <p>Семестри: <i>VII - VIII</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>56 год.</i></p> <p>Лекції (теоретична підготовка): <i>32 год.</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>12 год.</i></p> <p>Практичні заняття: <i>12 год.</i></p> <p>Самостійна робота: <i>80 год.</i></p> <p>Модульний контроль: <i>8 год.</i></p> <p>Семестровий контроль: <i>36 год.</i></p> <p>Вид контролю: <i>залік - VII сем., іспит - VIII сем.</i></p>

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

VII семестр: МОДУЛЬ 1

№ теми	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Семестровий контроль	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Будова співацького апарату та функції звукоутворюючих органів									
1.1	Сольний спів як вид музичного виконавства. Основні завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки.	9	4	2	2			5	
1.2	Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу.	9	4	2		2		5	
1.3	Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Будова гортані та її робота під час співу. Органи дихання.	9	4	2	2			5	
1.4	Артикуляційний апарат. Резонатори. Процес звукоутворення.	9	4	2		2		5	
	МКР № 1								2
	Разом	36	16	8	4	4		20	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Співацьке дихання та вокально-художній звук									
2.1	Вокально-дихальний процес. Опора дихання та звука	9	4	2	2			5	
2.2	Типи співацького дихання. Організація співацького дихання.	9	4	2		2		5	
2.3	Вокальний звук як фізичне явище. Співацька позиція звука.	7	2	2				5	
2.4	Акустичні якості голосних і приголосних.	7	2	2				5	
	МКР № 2								2
	Разом	32	12	8	2	2		20	

	Всього за VII семестр	68	28	16	6	6	-	40	4
--	------------------------------	-----------	-----------	-----------	----------	----------	----------	-----------	----------

VIII семестр: МОДУЛЬ 2									
№ теми	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 Класифікація співацьких голосів та методи навчання у класі сольного співу									
3.1	Діапазон і регістри співацького голосу. Перехідні ноти. Методи розвитку діапазону та згладжування регістрів.	7	2	2				5	
3.2	Класифікація та коротка характеристика співацьких голосів.	9	4	2	2			5	
3.3	Методи роботи над вокальними вправами та вокалізами.	9	4	2		2		5	
3.4	Методика вивчення вокальних творів.	9	4	2		2		5	
МКР № 3									2
	Разом	36	14	8	2	4	0	20	2

МОДУЛЬ 3

		Кількість годин							
№ теми	Назви практичних розділів	Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
4.1	Визначення типу співацького голосу та вибір відповідного репертуару.	9	4	2	2			5	
4.2	Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача сольного співу.	7	2	2				5	
4.3	Практичне засвоєння методів роботи над вокальними вправами і вокалізами.	9	4	2	2			5	
4.4	Методика роботи над вокальними творами.	9	4	2		2		5	
МКР № 4									2
Семестровий контроль		36							
Всього		72	14	8	4	2	0	20	2
Всього за VIII семестр		108	28	16	6	6	0	40	4

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ **«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»**

VII семестр

МОДУЛЬ 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Будова співацького апарату та функції звукоутворюючих органів

Тема 1.1 (2 год.). Сольний спів як вид музичного виконавства. Основні завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки. Види музичного виконавства (вокальне, інструментальне, диригентське). Специфіка вокального виконавства. манери сольного співу (академічна, народна, естрадна). Спільне та відмінне в академічній та естрадній манерах співу. Особливості звуковидобування і звуковедення в академічній та естрадній манерах співу. Завдання вокальної педагогіки: вивчення основ теорії і методики формування, розвитку і збереження співацького голосу; розвиток співацького голосу та функціонального вокального слуху учнів (студентів); формування виконавської майстерності та культури співу; прищеплення навичок сценічної діяльності.

Тема 1.2 (2 год.). Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу. Навчання у вокальному класі ґрунтується на взаємозв'язку всіх структурних компонентів уроку (психологічна підготовка до процесу співу, робота над вокально-технічними вправами, вивчення вокалізів, закріплення набутих навичок у процесі роботи над вокально-художніми творами, домашнє завдання). Створення на заняттях сприятливого психологічного клімату. Поступове ускладнення навчальних вимог до учня (студента). Ілюстрація викладачем вокального матеріалу на високому професійному рівні (голос викладача - еталон, взірець для наслідування). Структура навчального вокального репертуару майбутнього вчителя музики містить чотири основних розділи: традиційний класичний репертуар (арії з опер, романси, вокальні твори композиторів-класиків); народні пісні (з супроводом та без супроводу); твори сучасних композиторів; шкільний пісенний репертуар. Методи навчання у вокальному класі ґрунтуються на основних принципах формування й розвитку співацького голосу: 1) розуміння значення нейрофізіологічного фактора у формуванні вокальної техніки; 2) поступовий розвиток голосу; 3) одночасний розвиток усіх якостей співака; 4) індивідуальний підхід до кожного учня (студента).

Тема 1.3 (2 год.). Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Будова гортані та її робота під час співу. Вокальні функції голосових складок. Органи дихання. Фізіологічні особливості будови голосового апарату у дітей: дошкільнят (від народження до 7 років), дітей молодшого шкільного віку (7-10 років), підліткового віку (11-14 років) та старшого шкільного віку (15-18 років). Функції голосового апарату у дітей: високе положення гортані, лімфатичні та сполучні тканини в дошкільному віці виконують функцію ще не розвинених голосових складок; 10-11 років - фальцетний механізм голосоутворення; 10-12 років - бурхливе зростання дитячого організму, період статевого дозрівання; гортань і голосові складки у хлопчиків збільшуються майже вдвічі (у дівчат цей процес здійснюється еволюційно); 14-15 років (мутація) - збільшення довжини і

маси голосових складок зумовлює диференціацію типів голосів (жіночі - сопрано, меццо-сопрано, контральто; чоловічі - тенор, баритон, бас).

Основні складові співацького апарату (гортань, артикуляційні органи, органи дихання, резонатори). Голосовий апарату та функції голосоутворюючих факторів дорослої людини: будова гортані та її робота під час співу; надскладкова і підскладкова частини голосового апарату; вокальні функції голосових складок (характер змикання у різних співацьких режимах - спів у грудному регістрі, фальцет, мікст тощо); органи дихання та їхні функції в процесі співу (бронхо-легенева система - трахея, бронхи, бронхіоли, ребра, грудна клітина, діафрагма).

Тема 1.4 (2 год.). Артикуляційний апарат (губи, зуби, язик); надставна трубка (верхній відділ гортані, глотка, ротова і носова порожнини). *Резонатори*, їх значення та практичне застосування (постійні та змінні, верхні й нижні, тверді і м'які резонатори). *Процес звукоутворення*. Техніка вдихання перед початком фонації (вдихання через ніс, рот; одночасне видихання через ніс і рот; переваги й недоліки різних видів вдихання в процесі співу). Рефлекторне змикання голосових складок. Залежність характеру змикання голосових складок від тиску на них повітряного струменя. Специфіка співацького видихання. *Положення звукоутворюючих органів під час співу* (міміка співака, язик, губи, зуби, м'яке піднебіння, надгортанник, нижня щелепа, зів). Біофізичні фактори звукоутворення. Вплив купола й зіву на акустичні характеристики співацького звука.

Основні поняття змістового модуля 1: вокальна педагогіка, клас сольного співу, методи навчання сольного співу, принципи розвитку співацького голосу, вікові особливості, голосовий апарат, звукоутворюючі органи, функції голосоутворюючих факторів, процес звукоутворення.

Література основна: [1 - 11].

Література додаткова: [13, 14; 19 - 25; 30; 34; 36 - 38; 40;41].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Співацьке дихання та вокально-художній звук

Тема 2.1 (2 год.). Вокально-дихальний процес. Опора дихання та звука. Дихання - основа співу. Три фази співацького дихання. Часове співвідношення вдиху та видиху у процесі співу. Особливості вдихання носом і ротом. Робота діафрагми під час вдихання і видихання. Плавний, спокійний, еластичний видих. Домінування звуку над диханням. Спрямування звуку в резонансовий пункт. Об'єднана опора дихання і звука - гармонійна м'язова співдружність між диханням і звуком, між діафрагмою, черевним пресом і співацькою позицією звуку (резонансовим пунктом). Поняття імпедансу. Сильний та слабкий імпеданс. Непрямий показник імпедансу - комплекс відчуттів співацької опори. Відпрацювання методичного прийому: не збільшення сили видиху, а збереження вдихальної установки, що дає найкращий акустичний ефект за мінімальних витрат м'язової енергії.

Тема 2.2 (2 год.). Типи співацького дихання. Грудне дихання (верхньореберне або ключичне): здійснюється верхньою частиною легенів майже без участі діафрагми та черевного пресу; має малий запас повітря; призводить до перевтоми голосового апарату. Діафрагматичний або черевний тип дихання: здійснюється за допомогою діафрагми, ребер

та м'язів нижньої частини живота; збільшує місткість легенів, що сприяє природному, правильному звучанню голосу співака. Мішаний (нижньореберний-діафрагматичний) або грудо-черевний (косто-абдомінальний) тип дихання: відзначається активною роботою м'язів грудної і черевної порожнин та діафрагми., найбільш правильний і доцільний у вокальній педагогіці. *Організація співацького дихання:* вдих безшумний, спокійний, швидкий, одночасно через рот і ніс; рівномірна подача дихання до голосових складок; еластичний видих; ритмічна подача дихання при виконанні пауз та цезур; уміння користуватись як повільним глибоким вдихом, так і коротким та швидким; дихання природне, не напружене, зручне фізично; рефлекторний зв'язок м'якого піднебіння і діафрагми; кантиленний спів базується на економному м'якому видиху; форсований видих - причина псування голосу.

Тема 2.3 (2 год.). Вокальний звук як фізичне явище. Співацька позиція звуку. Фізичні характеристики співацького голосу: висота звука (наслідок зміни частоти коливань голосових складок та їх сприйняття людиною); сила звука (наслідок зміни амплітуди коливань голосових складок, яка визначається розмахом коливань, сприйняття яких називають гучністю); тембр співацького голосу (відтінок забарвлення, характер; залежить від форми коливань звука і визначається кількістю та відносною силою, якістю обертонів, які супроводять основний звук). Вібрато. Явище резонансу. Низька співацька форманта (м'якість і об'ємність звучання за рахунок залучення до звукоутворення грудних резонаторів); середня співацька форманта (забезпечує рухливість голосу, розбірливість співацької дикції та артикуляції); висока співацька форманта надає голосу дзвінкості й польотності, найбільше піддається розвитку під час навчання).

Співацька позиція або резонансовий пункт (місце, точка відчуття упору вокально-дихальної енергії під час співу, завдяки якому голос може максимально посилитись і набути необхідного забарвлення за рахунок резонування всіх твердих і м'яких резонаторів голосового апарату; точка психофізіологічного відчуття художнього звучання голосу та вимови слів під час співу чи розмови). *Цілеспрямований співацький звук* - активний співацький звук, спрямований до співацької позиції (резонансового пункту). *Дотик* - вокально-технічний прийом тонкого і ніжного (стакатованого) торкання голосового струменя до резонансового пункту, при виконанні якого витрачається мінімальна кількість повітря, сили й енергії. *Атака співацького звуку* - перехід голосового апарату від дихального стану до співацького; технічний прийом, що характеризує активний початок звучання голосу під час співу. Три види атаки співацького звуку: придихова; м'яка; тверда.

Тема 2.4 (2 год.). Акустичні якості голосних і приголосних звуків. Фонетичний метод - ґрунтується на впливах окремих звуків мови (фонем) - голосних і приголосних - на роботу голосового апарату та на звучання співацького голосу; дає змогу опиратися на мовний досвід (як дітей, так і дорослих) та використовувати вже сформовані мовні стереотипи. Допомагає налагодити правильні функції артикуляційного апарату, активізує роботу гортані та органів дихання. Акустичні якості голосних і приголосних звуків, їх класифікація залежно від положення артикуляційних органів під час їх вимови та співу. Специфіка застосування (поєднання) голосних і приголосних звуків у вокальних вправах.

Основні поняття змістового модуля 2: органи дихання, типи співацького дихання, фази співацького дихання, опора дихання і звука, імпеданс, організація співацького дихання, висота звука, сила звука, тембр голосу, вібрато, співацька позиція звука, цілеспрямований співацький звук, атака звука, фонетичний метод, вокальні голосні і приголосні звуки.

Література основна: [1; 2; 3; 4; 5; 8; 11].

Література додаткова: [19; 21; 24; 25; 26; 27; 33; 35; 41].

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

(40 годин)

Виконання студентом реферату (ІНДЗ): самостійне опрацювання науково-методичної і мистецтвознавчої літератури; аналіз публікацій з обраної теми; визначення напрямів наукового пошуку; виклад результатів дослідження; технічне оформлення роботи; підготовка презентації.

VIII семестр

МОДУЛЬ 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

Класифікація співацьких голосів та методи навчання у класі сольного співу

Тема 3.1 (2 год.). Діапазон і реєстри співацького голосу. Звуковисотний діапазон жіночих голосів: сопрано - *до* першої октави - *мі* третьої октави; меццо-сопрано - *ля* малої октави - *ля* другої октави; контральто - *мі* малої октави - *фа* другої октави. Звуковисотний діапазон чоловічих голосів: тенор - *до* малої октави - *до* другої октави; баритон - *ля* великої октави - *соль* першої октави; бас - *мі* великої октави - *фа* першої октави. Регістр - частина діапазону, звукоряду (інструмента або співацького голосу), яка відрізняється певною своєрідністю звукового забарвлення. Основні реєстри співацького діапазону: нижній (грудний), середній (медіум, або мішаний) і високий (головний). *Перехідні ноти*, їх розташування у різних типів голосів. *Методи розвитку діапазону та згладжування реєстрів* в процесі роботи над вправами у висхідному і низхідному русі.

Тема 3.2 (2 год.). Класифікація та коротка характеристика співацьких голосів. Жіночі голоси - сопрано (колоратурне, лірико-колоратурне, ліричне, лірико-драматичне, драматичне), меццо-сопрано (ліричне, драматичне), контральто (низьке меццо-сопрано). Чоловічі голоси - тенор (альтино, ліричний, лірико-драматичний, драматичний), баритон (ліричний, лірико-драматичний, драматичний), бас (профундо, кантанте, центральний, октава). Особливості звучання різних типів голосів (за тембром, діапазоном, силою).

Тема 3.3 (2 год.). Методи роботи над вокальними вправами. Методи роботи над вокалізами. Роль вокально-технічних вправ у формуванні й розвитку спеціальних виконавських навичок: 1) розспівування учня, студента (розігрівання голосового апарату на початку заняття, приведення м'язової системи у стан готовності до співу); 2) формування й розвиток певних умінь і навичок шляхом багаторазового повторення чітко визначених дій.

Вивчення вправ по нотах і на слух. Розвиток музичних здібностей учня (студента) в процесі роботи над вправами (музичної пам'яті, звуковисотного й тембрового слуху, відчуття метроритму).

Вокалізи як засіб розвитку вокальної техніки: поліпшення якості звука, розвиток співацького діапазону та витривалості голосу в певних темпурних умовах, відчуття музичної фрази, опанування динамічних відтінків, загальний музичний розвиток. Доцільність вивчення обмеженої кількості вокалізів, доведених учнем (студентом) до завершеної (концертної) форми виконання та використання їх у вигляді щоденних вправ. Застосування різних методів вивчення вокалізів залежно від мети заняття (сольфеджування; спів на окремі голосні та склади).

Тема 3.4 (2 год.). Методика вивчення вокальних творів у класі сольного співу. Завдання вивчення вокальних творів: розвиток вокальних здібностей студента; забезпечення його художньо-виконавського зростання; підготовка до вокально-сценічної та вокально-педагогічної діяльності. Формування елементарних співацьких навичок у процесі засвоєння шкільного пісенного репертуару. Значення народної пісні у формуванні вокальної техніки студента. Формування виконавського стилю вокаліста в процесі вивчення романсів, арій з опер та творів сучасних композиторів. Специфіка роботи з мікрофоном та без нього.

Основні поняття змістового модуля 2: форми й методи навчання; структура заняття; початковий репертуар; вокально-художні твори; вокально-технічні вправи; вокалізи.

Література основна: [1; 2; 4; 7; 9; 10].

Література додаткова: [12; 15 - 19; 20; 26; 27; 31; 32; 39].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння

Тема 4.1 (2 год.). Визначення типу співацького голосу та вибір відповідного йому репертуару. Практичні прийоми визначення типу співацького голосу за: робочим діапазоном; перехідними нотами; тембром голосу; характером звучання гранично високих і гранично низьких нот. Опанування студентами специфіки визначення типу голосу за виконанням окремих звуків та в процесі виконання вокально-технічних вправ і вокальних творів. Педагогічний аналіз роботи студентів на практичному занятті.

Тема 4.2 (2 год.). Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача сольного співу. Вокально-методична компетентність як готовність до фахової діяльності визначається володінням трьома групами компетенцій: 1) *особистісні компетенції* як «сплав» природно-психологічних особливостей і набутих в процесі навчання фахово необхідних якостей особистості, які визначають успішність розвитку учня-вокаліста і самого педагога (особистісні якості; здібності; індивідуальні психологічні особливості; стиль роботи; творчий імідж.); 2) *професійно-педагогічні компетенції* - аксіологічна настанова (позитивне ставлення професійної діяльності та зацікавленість у її здійсненні; усвідомлення естетичної цінності й виховних функцій вокального виконавства; сформованість загальної та сценічної культури; єдність інтелектуальної, естетичної і

духовної сфер діяльності); фахові знання (філософсько-естетичні; психолого-педагогічні; музикознавчі; методичні; фізіологічні); спеціальні навички (аналітично- слухові; вокальні; інструментальні); уміння (педагогічні; музично- виконавські; комунікативні; художньо-творчі; дослідницькі); володіння методикою викладання сольного співу (дотримання навчальної програми; володіння прийомами визначення типу співацького голосу; володіння методами роботи над вокальними вправами, вокалізами, вокальними творами); 3) *функціональні компетенції* (наявність досвіду педагогічної і вокально-виконавської діяльності; функціональна спроможність як здатність і готовність виконувати функції викладача сольного співу; здатність до самоаналізу і самокоригування; володіння системою оцінювання учнів та студентів у класі сольного співу). Специфіка фахової діяльності педагога- вокаліста: поєднання вокальних та інструментальних навичок у роботі над вокальними вправами; володіння методикою постановки всіх типів голосів; знання різножанрового репертуару для різних типів голосів; уміння ілюструвати голосом у всіх регістрах; суб'єктивність ведення занять; поєднання педагогічної та концертно-виконавської діяльності.

Тема 4.3 (2 год.). Практичне засвоєння методів роботи над вокальними вправами і вокалізами. Моделювання професійної діяльності викладача сольного співу: індивідуальне розспівування студентів підгрупи (робота над вправами на різні види техніки; виявлення недоліків звукоутворення і звуковедення за характером звучання голосу та визначення способів їх усунення). Робота над вокалізами для високих, середніх і низьких голосів (жіночих, чоловічих): сольфеджування вокалізів; спів на різні голосні і склади. Порівняльний аналіз вокального матеріалу вокалізів для високих і низьких голосів. Педагогічний аналіз роботи студентів на практичному занятті.

Тема 4.4 (2 год.). Методика роботи над вокальними творами. Аналіз студентами вокальних творів (народних пісень, романсів, фрагментів арій з опер) з метою визначення виконавського плану роботи над ними. Виконавський аналіз вокальної партії: визначення інтонаційних труднощів мелодичної лінії, фонетичної зручності літературного тексту, фразування тощо. Робота студентів над фрагментом твору (сольфеджування, відпрацювання інтонаційно складних прийомів; спів з літературним текстом, робота над дикцією, артикуляцією; формування м'якої атаки звука; розподіл дихання у фразах, робота над звуковеденням, тембровим забарвленням голосу; робота над мімікою, жестами, співацькою поставою, сценічним образом). Педагогічний аналіз роботи студентів на практичному занятті.

Основні поняття змістового модуля 4: типи співацького голосу, фахові компетенції, специфіка діяльності, форми та методи роботи над вокальним репертуаром.

Література основна: [1 - 6; 9 - 10].

Література додаткова: [13; 14; 19 - 24; 30; 34; 36 - 38; 40;41].

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (40 годин) Самостійне
опрацювання студентами науково-педагогічної і вокально- методичної літератури.
Спостереження за роботою викладачів вокалу. Аналіз методів навчання у класі сольного
співу. Моделювання окремих видів професійної діяльності педагога-вокаліста.

4. МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»
 Напрям підготовки «Музичне мистецтво», професійне спрямування «Сольний спів», VII семестр

Модулі	МОДУЛЬ 1				I МК	МОДУЛЬ 1				II МК
Назва модуля	Змістовий модуль 1: Будова співацького апарату та функції звукоутворюючих органів					Змістовий модуль 2: Співацьке дихання та вокально-художній звук				
Кількість балів за модуль	93 балів					71 балів				
Теми лекцій (відвід. -1 б. за заняття)	Тема 1.1 Сольний спів як вид музичного виконавства. Основні завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки. (1 бал)	Тема 1.2 Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу. (1 бал)	Тема 1.3 Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Будова гортані та її робота під час співу. (1 бал)	Тема 1.4 Артикуляційний апарат. Резонатори. Процес звукоутворення. (1 бал)		Тема 2.1 Вокально-дихальний процес. Опора дихання та звука. (1 бал)	Тема 2.2 Типи сивацького дихання/ (1 бал)	Тема 2.3 Вокальний звук як фізичне явище. Співацька позиція звука/ (1 бал)	Тема 2.4 Акустичні якості голосних і приголосних звуків. (1 бал)	
Теми семінарських занять (відв. - 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. - 10 б.)	Тема 1.1 Вікові особливості будови та розвитку співацького голосу (11 балів)		Тема 1.3 Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату. Будова гортані та її робота під час співу. (11 балів)			Тема 2.1 Вокально-дихальний процес. Опора дихання та звука. (11 балів)				
Теми практичних занять (відв. - 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. - 10 б.)		Тема 1.2 Організація навчання у вокальному класі. Принципи і методи навчання сольного співу (11 балів)		Тема 1.4 Артикуляційний апарат. Резонатори. Процес звукоутворення. (11 балів)			Тема 2.2 Типи сивацького дихання/ (11 балів)			

Сам. робота (25 балів)	5	5	5	5		5	5	5	5	
Види поточ. контролю (50 б.)					МКР (25 балів)					МКР (25 балів)
Усього за VII семестр без урахування коефіцієнта - 164 балів. Усього за період роботи до заліку – 164 балів (без урахування коефіцієнта), коефіцієнт - 1,64										
Підсумковий контроль									залік	

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СОЛЬНОГО СПІВУ»

Напрямок підготовки «Музичне мистецтво», професійне спрямування «Сольний спів», VIII семестр

Модулі	МОДУЛЬ 2	МОДУЛЬ 3
Назва модуля	Змістовий модуль 3: Класифікація співацьких голосів та методи навчання у класі сольного співу	Змістовий модуль 4: Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння
Кількість балів за модуль	82 балів	82 бали

Модулі	МОДУЛЬ 3 МОДУЛЬ 2 - ПРАКТИЧНИЙ		
Назва модуля	Змістовий модуль 1: Класифікація співацьких голосів	Змістовий модуль 2: Форми роботи і методи навчання у класі сольного співу	Змістовий модуль 3: Формування репертуару для різних типів голосів та методи його засвоєння
Кількість балів за модуль	23 бали	40 балів	76 балів

Теми лекцій (відвід. - 1 б. за заняття)	Тема 3.1 Діапазон і регістри співацького голосу (1 бал)	Тема 3.2 Класифікація та коротка хар-ка співацьких голосів (1 бал)	Тема 3.3 Методи роботи над вокальними вправами Та над вокалізами (1 бал)	Тема 3.4 Методика вивчення вокальних творів у класі сольн. співу (1 бал)	Тема 4.1.Визначення типу спів. голосу. Лобір репертуару (1 бал)	Тема 4.2 Фахові компетенції та специфіка діяльності викладача сольного співу (1 бал)	Тема 4.3. Практичне засвоєння методів роботи над вокальними вправами і вокалізами (1 бал)	Тема 4.4. Методи роботи над вокальними творами (1 бал)
Теми семінарських занять (відв. - 1 бал; відп. на 1 зан. - 10 б.)		Тема 3.2 Класифікація та коротка хар-ка співацьких голосів (11 балів)			Тема 4.1.Визначення типу спів. голосу. Лобір репертуару (11 балів)		Тема 4.3. Практичне засвоєння методів роботи над вокальними вправами і вокалізами (11 бал)	
Теми практ. занять (відв. - 1 бал за заняття; відп. на 1 зан. - 10 б.)			Тема 3.3 Методи роботи над вокальними вправами Та над вокалізами (11 балів)	Тема 3.4 Методика вивчення вокальних творів у класі сольн. співу (11 балів)				Тема 4.4. Методи роботи над вокальними творами (11 бал)
Сам. робота (40 б.)	5	5	5	5	5	5	5	5
Поточний контроль (50 б.)	МКР (25 балів)				МКР (25 балів)			
ІНДЗ	30 балів							
Усього за VIII семестр без урахування коефіцієнта - 194 балів (коефіцієнт - 3,23)								
Підсумковий контроль	екзамен							

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

VII семестр

№	Зміст завдання	К-сть год.	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Самостійне опрацювання студентами літератури з теорії і практики сольного співу	5	1 - 41	Контроль на індивідуальному занятті	5
2.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу (академічного)	5	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
3.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу (академічного)	5	12, 16, 17, 18, 31, 31, 38	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
4.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу (естрадного)	5	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
5.	Робота вокально- технічними вправами для академічних і естрадних співаків	5	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
6.	Самостійне опрацювання студентами літератури з теорії та методики викладання сольного співу	5	1 - 41	Контроль на індивідуальному занятті	5
7.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу та аналіз методів роботи над вокальними диханням, звуковеденням, фразуванням	5	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
8.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу та аналіз методів роботи над атакою звука, дикцією, артикуляцією	5	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
	Усього	40 год.			40 балів

VIII семестр					
№	Зміст завдання	К-сть годи н	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Самостійне опрацювання студентами літератури з теорії та методики викладання сольного співу	5	1 - 41	Контроль на індивідуальному занятті	5
2.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу та аналіз методів роботи над вокальними вправами і вокалізами	5	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
3.	Спостереження за діяльністю викладачів сольного співу та аналіз методів роботи над вокальними творами	5	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
4.	Добір і систематизація вокально-технічних вправ і вокалізів. Відпрацювання методів роботи над ними.	5	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
5.	Робота із збірками вокальних творів. Аналіз вокального репертуару для різних типів голосів	5	4, 6, 7, 8, 9, 10, 19, 21, 29	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
6.	Робота над вокально-технічними вправами на різні види техніки (гра вправ на фортепіано з одночасним співом)	5	12, 15, 19, 20, 26, 27, 35, 38, 39	Контроль на практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
7.	Робота над вокалізами. Підбір вокалізів для різних типів голосів.	5	1, 3, 5, 6, 8, 11	Контроль на індивідуальному занятті	5
8.	Підготовка ІНДЗ (реферату): формулювання категоріального апарату, розроблення плану й методики дослідження	5	1, 3, 5, 6, 8, 11	Контроль на індивідуальному занятті	5
	Усього	40 год.			40 балів

VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(реферат)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються в процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Виконання студентами ІНДЗ з методики викладання сольного співу завершується прилюдним захистом (презентацією) реферату (УІ семестр).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання з методики викладання сольного співу - це вид науково-дослідної роботи студента ОКР «бакалавр», який містить елементи дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: поглиблене вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення та практичне застосування його вихідних положень у самостійній навчально-пізнавальній діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних, індивідуальних занять та охоплює частину навчального матеріалу.

Шкала оцінювання ІНДЗ (реферату)

Рівень виконання завдання	Кількість балів, що відповідає рівню виконання завдання
Високий	25 - 30
Достатній	16 - 24
Середній	10 - 15
Низький	0 - 9

Сума балів, отриманих за реферат, ураховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Методика викладання сольного співу».

Критерії оцінювання ІНДЗ (реферату)

Бали	Критерії оцінювання реферату
25 - 30 балів	Робота самостійна, творча. Зміст і форма реферату відповідає плану. витримана пропорційність частин. Матеріал викладений логічно й послідовно. Спостерігається термінологічна чіткість. Відсутні орфографічні, пунктуаційні, граматичні та стилістичні помилки. Робота оформлена згідно вимог. Обсяг відповідає встановленим нормам. Під час захисту студент вільно орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми, володіє майстерністю усної доповіді (риторичні уміння; уміння тримати тезу та розгортати її у відповідності доповіді; уміння визначати особисту позицію; уміння тримати контакт із аудиторією; правильність мови).
16 - 24 бали	Простежується творчий підхід до виконання реферату. Матеріал викладений послідовно, відповідає плану. Інколи простежується порушення логіки. Структура відповідає формі роботи. Наявні незначні фактичні, орфографічні, пунктуаційні, граматичні та стилістичні помилки. Робота оформлена згідно вимог. Обсяг відповідає встановленим нормам. Під час захисту студент вільно орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. достатньо умінь усної доповіді.
10 - 15 балів	Простежується спроба підійти до написання реферату самостійно і творчо. Однак план роботи недосконалий, у ньому спостерігається змішування цільових установок. Загальний зміст недостатньо структурований. Простежується невміння групувати матеріал, знаходити зв'язки, установлювати співвідношення між частинами. Наявні фактичні, орфографічні, пунктуаційні, граматичні та стилістичні помилки. У оформленні є деякі недоліки. Обсяг відповідає встановленим нормам. Під час захисту студент вільно орієнтується у матеріалі, але висловлює свої думки недостатньо аргументовано. Виявляє лише окремі уміння усної доповіді.
0 - 9 балів	Робота написана нашвидку, фрагментарно, позначена несамостійним підходом до виконання. План відсутній або не відповідає змісту й формі розкриття. При захисті студент неспроможний відтворити інформацію послідовності. Оперує лише загальними фразами. Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ІНДЗ (реферату)

1. Зміст вокально-методичної підготовки майбутнього викладача сольного співу.
2. Науково-педагогічні засади викладання академічного вокалу.
3. Мистецтвознавчі основи академічного співу.
4. Вокально-технічні прийоми естрадного та джазового співу.
5. Порівняльний аналіз методів формування вокальної техніки академічних і естрадних співаків.
6. Зміст форми і методи індивідуальної вокальної роботи в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.

7. Методика навчання сольного співу дітей молодшого шкільного віку.
8. Методичні основи індивідуальної вокальної роботи з дітьми середнього шкільного віку.
9. Методи вокального виховання підлітків у позанавчальній діяльності.
10. Методична спадщина видатних вокалістів ХХ століття.
11. Аналіз методичного досвіду видатних викладачів вокалу кінця ХХ - початку ХХІ століть.
12. Специфіка професійної діяльності викладача сольного співу у закладах початкової мистецької освіти.
13. Організація вокального навчання в системі початкової спеціалізованої мистецької освіти.
14. Особливості фахової діяльності викладача сольного співу вищого педагогічного навчального закладу.
15. Програмові вимоги щодо організації вокального навчання в системі вищої педагогічної освіти.
16. Зміст фахової діяльності викладача сольного співу вищого мистецького навчального закладу.
17. Методи вокального навчання студентів вищих педагогічних і мистецьких навчальних закладів.
18. Педагогічний аналіз вокального твору як складова методичної підготовки студента-вокаліста.
19. Фахові вимоги до викладача сольного співу.
20. Зарубіжні інноваційні методики викладання сольного співу.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Сольний спів як вид музичного виконавства. Професійні та аматорські основи сольного співу.
2. Основні завдання та напрямки розвитку вокальної педагогіки.
3. Принципи і методи навчання сольного співу.
4. Організація навчання у вокальному класі. Структура заняття з сольного співу.
5. Специфіка діяльності та компетентнісна модель викладача сольного співу (професійно-педагогічні та особистісні компетенції).
6. Вікові особливості будови та розвитку співацького апарату.
7. Будова гортані та її робота під час співу.
8. Вокальні функції голосових складок.
9. Органи дихання.
10. Артикуляційний апарат.
11. Резонатори. Їх значення і практичне застосування.
12. Процес звукоутворення. Положення звукоутворюючих органів під час співу.
13. Вокально-дихальний процес.
14. Опора дихання та звука.
15. Типи співацького дихання.
16. Організація співацького дихання.
17. Вокальний звук як фізичне явище.
18. Співацька позиція звука. Цілеспрямований співацький звук. „Дотик" як один із різновидів цілеспрямованого співацького звука.
19. Атака співацького звука. Застосування різних видів атаки звука у вокальному навчанні.

20. Фонетичний метод та його роль у роботі над вокально-художнім звуком. Акустичні якості вокальних голосних. Специфіка їх застосування у вокальних вправах.
21. Застосування фонетичного методу у роботі над дикцією. Акустичні якості приголосних. Специфіка їх застосування у вокальних вправах.
22. Вікова періодизація розвитку співацького голосу. Особливості розвитку та охорони дитячих голосів.
23. Діапазон і реєстри співацького голосу. Перехідні ноти.
24. Методи розвитку діапазону та згладжування реєстрів.
25. Класифікація та коротка характеристика жіночих голосів.
26. Класифікація та коротка характеристика чоловічих голосів.
27. Програмові вимоги та зміст заняття з сольного співу.
28. Вокальний репертуар для різних типів голосів.
29. Методи роботи над вокальними вправами.
30. Методи роботи над вокалізами.
31. Методика вивчення вокальних творів у класі сольного співу.
32. Формування сценічної майстерності у класі сольного співу.
33. Проведення фрагменту заняття з сольного співу (робота над вокальними вправами).
34. Проведення фрагменту заняття з сольного співу (робота над вокалізами).
35. Проведення фрагменту заняття з сольного співу (робота над вокальним твором).

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО Й ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Розподіл балів, що присвоюються студентіві упродовж VII семестру

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1	Відвідування лекцій	1	8	8
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3
3.	Робота на семінарському занятті (у тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії тощо)	10	3	30
4.	Відвідування практичних занять	1	3	3
5.	Робота на практичному занятті	10	3	30
6.	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	8	40
7.	Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
	Усього без урахування коефіцієнта			- 164 балів
	(коефіцієнт - 1,64)			
9.	Підсумковий контроль - залік	-	-	-

Розподіл балів, що присвоюються студентові упродовж VIII семестру

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Сума балів
1	Відвідування лекцій	1	8	8
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3
3.	Робота на семінарському занятті (у тому числі доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії тощо)	10	3	30
4.	Відвідування практичних занять	1	3	3
5.	Робота на практичному занятті	10	3	30
6.	Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	8	40
7.	Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
8.	ІНДЗ	30	1	30
Усього без урахування коефіцієнта (коефіцієнт - 3,23)			- 194	балів

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Методика викладання сольного співу» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, в якій зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення в рейтингову шкалу подано у таблиці, де зазначено загальні критерії оцінювання успішності студентів.

Кожний модуль включає бали за відвідування занять, поточну роботу на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи: - усного контролю (індивідуальне опитування, співбесіда, ПМК);

- письмового контролю (модульне письмове опитування, перевірка реферату);
- самоконтролю (самоаналіз, самооцінка та самокоригування студентом своїх музично-виконавських і педагогічних дій).

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень теоретико-методичних знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень теоретико-методичних знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень теоретико-методичних знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень теоретико-методичних знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень теоретико-методичних знань (умінь).
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень теоретико-методичних знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень теоретико-методичних знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Шкала та критерії оцінювання відповіді студента на екзамені

Кількість балів	Критерії
35 - 40	Відмінне володіння теоретичними й методичними знаннями з курсу. Ґрунтовна і повна відповідь на 2 питання екзаменаційного білета. Уміння вільно виконувати практичні завдання з відповідних тем, передбачених навчальною програмою. Знання основної і додаткової літератури з дисципліни. Вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань і вмінь.
30 - 34	Вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни. Успішне виконання практичних завдань з відповідних тем. Знання основної і додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення й оновлення знань. Наявність у відповіді студента незначних помилок.
25 - 29	В загальному вірне виконання екзаменаційних завдань з певною кількістю суттєвих помилок.
20 - 24	Вияв знань основного матеріалу курсу в обсязі, достатньому для подальшого і майбутньої фахової діяльності. Поверхова обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у відповіді на екзаменаційні питання, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
15 - 19	Відповідь студента на питання екзаменаційного білета задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
10 - 14	Відповідь студента поверхова, знання з курсу фрагментарні, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1 - 9	Студент виявив незадовільний рівень знань та неспроможність до фахової діяльності після закінчення ВНЗ (потребує обов'язкового повторного вивчення курсу).

**Розподіл балів за темами змістових модулів, що присвоюються студентові
упродовж вивчення навчального курсу**

VII СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 1								МКР
Змістовий модуль 1 (лекційні заняття + семінарські заняття + практичні заняття + самостійна робота)				Змістовий модуль 2 (лекційні заняття + семінарські заняття + практичні заняття + самостійна робота)				
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	
14	14	14	14	14	14	15	15	50
Усього за VII семестр без урахування коефіцієнта - 164 балів								

Усього за період роботи до заліку - 164 балів (без урахування коефіцієнта), коефіцієнт – 1,64.

VIII СЕМЕСТР

МОДУЛЬ 2				МОДУЛЬ 3				МКР	ІНТЗ
Змістовий модуль 3 (лекційні заняття + семінарські заняття + практичні заняття + самостійна робота)				Змістовий модуль 4 (лекційні заняття + семінарські заняття + практичні заняття + самостійна робота)					
Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 3.4	Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3	Т 4.4		
14	14	14	14	14	14	15	15	50	
Усього за період роботи до екзамену- 194 балів (без урахування коефіцієнта), коефіцієнт - 3,23									30

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- *словесний* (викладення основних положень теорії та методики викладання сольного співу);
- *ілюстративний* (показ викладачем вокально-виконавських методів і прийомів);
- *ілюстративно-словесний* (поєднання викладачем пояснень з ілюстрацією вокально-виконавських і методичних прийомів);
- *репродуктивний* (відтворення студентами педагогічних і методичних прийомів, проілюстрованих викладачем);

- *репродуктивно-варіативний* (поєднання студентом запропонованих викладачем прийомів з іншими формами й методами музично-виконавської та педагогічної діяльності);
- *креативний, творчий* (створення студентами оригінальних варіантів інтерпретації вокальних вправ і вокальних творів; нестандартний підхід до розв'язання педагогічних ситуацій; опанування навичок педагогічної імпровізації);
- *проблемно-пошуковий* (самостійний пошук студентом засобів і способів розв'язання проблемних ситуацій у процесі виконання навчальних і педагогічних завдань);
- *педагогічне проектування* (створення власного проекту роботи над вокальним твором чи методики вокального навчання із застосуванням інноваційних технологій; підготовка ІНДЗ з обраної теми);
- *педагогічне моделювання* (імітація в навчальному процесі педагогічних ситуацій і професійної діяльності викладача сольного співу);
- *педагогічний аналіз* (формування педагогічного мислення студентів у конкретних педагогічних ситуаціях засобом аналізу власних дій та діяльності інших студентів);
- *інтеграції* (акумуляція і синтез знань з різних фахових дисциплін у процесі вирішення вокально-виконавських і педагогічних завдань).

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ:

- навчально-методичні посібники і навчальні програми: [1 - 11];
- нотний матеріал для проведення практичних занять;
- наочність (схеми будови співацького апарату);
- відеозаписи занять провідних педагогів-вокалістів;
- науково-популярні фільми про природу співу та функціонування органів співацького апарату.

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики / Л.Б. Дмитриев. - М., 1968. - 347 с.
2. Зданович А.П. Некоторые вопросы вокальной методики / А. П. Зданович. - М., 1965. - 148 с.
3. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва / М. Микиша. - Київ, 1985. - 80 с.
4. Менабени А.Г. Методика обучения сольному пению / А.Г. Менабени. - М., 1987. - 95 с.
5. Морозов В.П. Биофизические основы вокальной речи / В.П. Морозов. - Л., 1977. - 232 с.
6. Овчаренко Н. Основы вокальної методики : науково-методичний посібник / Н. Овчаренко. - Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. - 116 с.
7. Педагогічний репертуар вокаліста. Вип. 1, Вип. 2. - К. : Мистецтво. - 1966, 1968.
8. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання») / Т.М. Пляченко. - Кіровоград : КДПУ, 2005. - 80 с.
9. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання», ОКР «спеціаліст») / Т.М. Пляченко. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. - 30 с.
10. Пляченко Т.М. Постановка голосу: навчальна програма для студентів мистецького факультету педагогічного університету / Т.М. Пляченко. - Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2006. - 28 с.
11. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю.Є. Юцевич. - Київ, 1998. - 160 с.

Додаткова:

12. Абт Ф. Школа пения: избранные упражнения для низких голосов в сопровождении фортепиано / Ф. Абт. - М. : Музыка, 1985. - 31 с.
13. Барсов Ю. Вокально-исполнительские принципы М.И.Глинки / Ю. Барсов. - М., 1968. - 66 с.
14. Вартанян И.А. Звук - Слух - Мозг / И.А. Вартанян. - Л., 1981. - 176 с.
15. Виардо П. Упражнения для женского голоса в сопровождении фортепиано / П. Виардо. - М. : Музыка, 1967. - 40 с.
16. Вілінська І. Вокалізи для середнього голосу: учб. репертуар / І. Вілінська. - К. : Музична Україна, 1989.
17. Вилинская И. Вокализы для низкого голоса с фортепиано [для консерваторий и муз. училищ] / И. Вилинская. - К., 1962.
18. Вокализы зарубежных композиторов: для высокого голоса в сопровождении фортепиано / Сост. А. Мишутин. - М. : Музыка, 1989. – 50 с.
19. Вопросы вокальной педагогики. - М., 1984. - Вып. 7. - 160 с.
20. Гарсиа М. Школа пения / М. Гарсиа. - М. : Госмузиздат, 1956. - Ч. I, II.
21. Гембицкая Е.Я. Последовательность певческого обучения / Е. Я. Гембицкая, Д.А. Дышлевская // Известия АПН РСФСР, - М., 1960. - Вып.110. - С. 85-104.
22. Гениуш А.Б. О совершенствовании методов обучения пению учителей музыки / А.Б. Гениуш // Совершенствование процесса профессиональной подготовки учителя музыки в условиях высшего педагогического образования : сб. науч. тр. - М. : МГЗПИ, 1982. - С.148 - 156.
23. Голубев П.В. Советы молодым педагогам-вокалистам / П.В. Голубев. - М., 1963. - 87 с.
24. Гонтаренко Н.Б. Сольное пение: секреты вокального мастерства / Гонтаренко Н.Б. - Ростов н/Д: Феникс, 2006. - 155 с.

25. Добровольская Н., Орлова Н. Что надо знать учителю о детском голосе / Н. Добровольская, Н. Орлова. - М., 1972. - 32 с.
26. Егорычева М.И. Упражнения для развития вокальной техники / М. И. Егорычева. - К. : Музична Україна, 1980. - 117 с.
27. Емельянов В.В. Фонопедические упражнения : методическая разработка / В.В. Емельянов. - Кировоград, 1988. - 29 с.
28. Ермолаев В.Г. Руководство по фониатрии / В.Г. Ермолаев, Н.Ф. Лебедев, В.П. Морозов. - М., 1970. - 270 с.
29. Жербіна Л.М. Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу / Л.М. Жербіна, Г.С. Шоліна // Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. - Київ, 1981. - С.25 - 32.
30. Заседателев Ф.Ф. Научные основы постановки голоса / Ф.Ф. Заседателев. - М., 1965. - 255 с.
31. Зейдлер Г. Искусство пения / Г. Зейдлер. - М. : Музыка, 1987. - Ч. II - 23 с.
32. Избранные вокализы для высокого голоса в сопровождении фортепиано / составитель Г. Тиц. - М. : Музыка, 1977. - 39 с.
33. Кантарович В.С. Гигиена голоса / В.С. Кантарович. - М. : Музгиз, 1955. - 156 с.
34. Кочнева И. Вокальный словарь / И. Кочнева, А. Яковлева. [- 2-е изд.] - Л. : Музыка, 1988. - 70 с.
35. Люш Д. Развитие и сохранение певческого голоса / Д. Люш. - Киев, 1988. - 144 с.
36. Малинина Е. Вокальное воспитание детей / Е. Малинина. - Л., 1967. - 45 с.
37. Менабени А. Методы вокальной работы в школе / А.Г. Менабени // Музыкальное воспитание в школе. - М., 1976. - Вып.11. - С. 86 - 94.
38. Назаренко И.К. Искусство пения / И.К. Назаренко. - М. : Музгиз, 1963. - 511 с.
39. Огороднов Д. Основные принципы вокального воспитания / Д. Огороднов. - К. : Музична Україна, 1989. - 142 с.

40. Панофка Г. Искусство пения: 24 вокализа для сопрано, меццо-сопрано или тенора / Г. Панофка. - М. : Госмузиздат, 1958.
41. Стулова Г.П. Дидактические основы обучения пению : учеб. пособие / Г. Стулова. - М., 1988. - 69 с.
42. Юссон Р. Певческий голос: исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса / Рауль Юссон. - М. : Музыка, 1974. - 262 с.

